

quod vobis paulo ante vehementer, quantum potuimus, commendavimus. Huic præcepto contraria inquietudo in Muscis de corruptione nascentibus, in oculos irruentibus. Ideo in hoc tertio signo defecerunt, qui unitatis inimici Spiritum sanctum non habuerunt: facit enim hoc Spiritus sanctus poena. Aliud enim facit gratia, aliud poena; aliud enim facit implendo, aliud deserendo. Denique ut jam evidenter ipsis confitentibus Pharaonis magis agnoscere valeamus, quomodo appellatus est in Evangelio Spiritus Dei, videamus, quod nomen accepit. Objicientes Domino convicium Judæi, cum dixissent: « Hic non ejicit » dæmonia, nisi in Beelzebub principe dæmoniorum: » respondit ille, Si ergo in Spiritu Dei ejicio dæmonia, » certe supervenit in vos regnum Dei¹. » Quod alius Evangelista, sic enarrat: « Si ego in digito Dei ejicio dæmonia². » Quod alius Evangelista dixit, Spiritus Dei; alius dixit, digitus Dei. Ergo digitus Dei, Spiritus Dei. Ideo Lex data scripta digito Dei, quæ Lex data est in monte Sina quinquagesimo die post occisionem ovis celebrato Pascha a populo Judæorum. Implentur quinquaginta dies post occisionem ovis, et datur Lex scripta digito Dei: implentur quinquaginta dies post occisionem Christi, et venit Spiritus sanctus. Gratias Domino, occultanti providenter, aperienti suaviter. Jam videte hoc etiam, fratres, Pharaonis magos evidentissime confiteri. Deficientes in tertio signo dixerunt: « Digitus Dei » est hic³, » etc.

¹ Matth. xii, 24, etc. — ² Luc. xi, 20. — ³ Exod. viii, 19.

SERMO IX¹.*De decem chordis.*

I. DOMINUS et Deus noster misericors et miserator, longanimis et multum misericors, et verax²; quam largiter prærogat misericordiam in præsentis sæculo, tam severe minatur judicium in futuro sæculo. Verba quæ dixi scripta sunt, et divinis auctoritatibus continentur, quia, Misericors et miserator Dominus, longanimis et multum misericors et verax³. Multum delectat omnes peccatores et amatores sæculi hujus, quia misericors et miserator Dominus, quia longanimis et multum misericors. Sed si amas tam multa mitia, time ibi et ultimum quod ait: et verax. Si enim nihil aliud diceret, nisi, Misericors et miserator Dominus, longanimis et multum misericors; quasi jam converteres te ad securitatem et impunitatem, et ad licentiam peccatorum; faceres quod velles, utereris sæculo, vel quantum tibi permetteretur, vel quantum tibi libido jussisset: et si quis te bene admonendo objurgaret atque terreret, ut cohiberes te ab immoderato fluxu eundo post concupiscentias tuas, deserendo Deum tuum, inter medias voces objurgantis obsisteres, impudenti quidem fronte, veluti audita divina auctoritate, et legeres de libro Dominico: Quid me terres de Deo nostro? Ille misericors est, et miserator et multum misericors. Ne talia homines dicerent, unum verbum addidit in fine, quod ait, Et ve-

¹ Alias xcvi de Tempore. — ² Psal. cii, 8, et cxlii, 8. — ³ Vide Tract. xxxiii, in Joan.

rax : et excussit lætitiā male præsumentium , et induxit timorem dolentium. Gaudeamus ad misericordiam Domini : sed timeamus ad iudicium Domini. Parcit , dum tacet. Tacet , sed non semper tacebit. Audi dum non tacet in verbo , ne non tibi vacet audire dum non tacebit in iudicio ¹.

II. Modo enim licet tibi causam tuam componere. Ante ultimum iudicium Dei tui compone causam tuam. Non est unde præsumas , cum ille venerit , nec falsos testes adduces , quibus ille fallatur , nec patronum fraudulentis circumventionibus et linguosis artibus adhibebis , nec ambies aliquo modo , ut iudicem possis corrumpere. Quid ergo agis apud talem iudicem , quem nec fallere , nec corrumpere poteris ? Et tamen est quod agas. Tunc enim ipse erit iudex causæ tuæ , qui modo testis est vitæ tuæ. Clamavimus , et laudavimus : componamus causam nostram. Qui testis est operum nostrorum , ipse testis est vocum istarum : non sint inanes , convertantur ad gemitum. Tempus est concordandi cum adversario tuo cito. Tam longanimis est Deus videndo iniqua et non puniendo , ut tamen cito sit futurum iudicium. More quippe humanæ vitæ prolixum est , quod Deo breve est. Sed et ipsi sæculo et humano generi quod longe videtur , quid consolatur ? Numquid si totius generis humani ultimus dies longe est , uniuscujusque dies ultimus longe est ? Hoc dico , ex Adam multi anni evoluti sunt , multi anni fluxerunt , et deinceps fluent ; non quidem tam multi , sed tamen usque in finem sæculi transibunt anni , sicut et illi transierunt : longum videtur quod restat , (quanquam non erit tantum , quantum transactum est :) et tamen ex transacto præterito tempore , sperandus est reliqui temporis finis. Fuit tunc quidam dies qui diceretur hodiernus , ex illo

¹ Isai. xlv, 14.

usque ad hunc hodiernum , nonne quidquid futurum fuit , præteritum factum est ? Tale habetur , ac si non fuerit. Sic erit quidquid restat extremum. Sed sit et hoc longum , sit prolixum , quantum putaveris , quantum dixeris , quantum cogitaveris , quantum tibi non format Scriptura , sed fingit cogitatio , quantum vis diem iudicii prolonga , numquid ultimum diem tuum , id est , vitæ tuæ , quo exiturus es de corpore hoc , producturus es in longum ? Sit tibi senectus certa , si potest : cui autem potest ? Nonne ex quo incipit homo vivere , jam potest et mori ? Possibilitatem mortis initium vitæ facit. In hac terra et in genere humano ille solus mori nondum potest , qui nondum coepit vivere. Incertus ergo dies tanquam quotidianus sperandus est. Si autem tanquam quotidianus sperandus est incertus dies , componatur cum adversario , dum est tecum in via. Via enim vocatur hæc vita , per quam omnes transunt ; et non recedit iste adversarius.

III. Quis est autem iste adversarius ? Adversarius iste non est diabolus : nam nunquam te hortaretur Scriptura , ut cum diabolo concordares. Est ergo alius adversarius , quem sibi homo facit adversarium : nam ille si adversarius esset , tecum in via non esset. At hic est tecum in via , ut concordet tecum. Scit enim quia nisi in via secum concordaveris , jam tradet te iudici , iudex autem ministro , minister in carcerem ¹. Eloquia ista evangelica sunt , recordantur nobiscum , vel qui legerunt , vel qui audierunt. Ergo quis est adversarius ? Sermo Dei. Sermo Dei adversarius tuus est ² : Quare adversarius est ? Quia contraria jubet , quam tu facis. Dicit tibi : « Unus est Deus tuus , » unum Deum cole ³. » Tu vis dimisso uno Deo tanquam legitimo viro animæ , fornicari per multa dæmonia : et quod est gravius , non quasi aperte deserens et repudians ,

¹ Math. v, 25. — ² Luc. xii, 58. — ³ Exod. xx, 2, etc.

sicut apostatæ faciunt; sed tanquam manens in domo viri tui admittis adulteros : id est, tanquam Christianus non dimittis Ecclesiam, consulis mathematicos, aut haruspices, aut augures, aut maleficos, quasi de viri domo non recedens adultera anima, et manens in ejus conjugio fornicaris. Dicitur tibi, « Ne accipias in vanum nomen Dei » tui¹. » Ne existimes creaturam esse Christum, quia pro te suscepit creaturam : et tu contemnis eum qui æqualis est Patri, et unum cum Patre. Dicitur tibi ut spiritaliter observes sabbatum : non quomodo Judæi observant sabbatum carnali otio; vacare enim volunt ad nugas atque luxurias suas². Melius enim faceret Judæus in agro suo aliquid utile, quam in theatro seditiosus existeret : et melius foeminae eorum die sabbati lanam facerent, quam toto die in menianis suis impudice saltarent. Tibi autem dicitur ut observes spiritaliter sabbatum, in spe futuræ quietis, quam tibi promittit Dominus. Quisquis enim propter illam quietem futuram agit quidquid potest, quamvis laboriosum videatur quod agit; tamen si ad fidem promissæ quietis id refert, nondum quidem sabbatum habet in re, sed habet in spe. Tu autem ad hoc vis requiescere, ut labores; cum ad hoc debeas laborare, ut requiescas. Dicitur tibi, « Honora patrem tuum et matrem tuam³. » Tu autem contumeliam irrogas parentibus, quam non vis pati a filiis tuis. Dicitur tibi : « Non occides⁴. » Tu autem occidere vis inimicum tuum : et ideo forte non facis, quia times judicem hominem, non quia cogitas Deum. Ignoras quia ille testis est cogitationum? Illo vivo quem vis mori, te homicidam tenet in corde. Dicitur tibi : « Non mœchaberis⁵ : » id est, non ibis ad aliquam aliam præter uxorem tuam. Tu autem exigis hoc ab uxore, et non vis

¹ Exod. xx, 7. — ² Cod. Cass. II, fol. 116 : « Melius autem aliquid utile operentur. Melius enim, etc. — ³ Exod. xx, 12. — ⁴ Ibid. 13. — ⁵ Ibid. 14.

hoc reddere uxori : et cum debeas in virtute præcedere uxorem, quoniam castitas virtus est; tu sub uno impetu libidinis cadis, et vis uxorem tuam victricem esse, tu victus jacens : et cum tu caput sis uxoris tuæ, præcedit te ad Deum, cujus caput es. Vis domum tuam capite deorsum pendere? Caput enim mulieris est vir¹ : ubi autem melius vivit mulier quam vir, capite deorsum pendet domus. Si caput est vir, melius debet vivere vir, et præcedere in omnibus bonis factis uxorem suam; ut illa imitetur virum, et sequatur caput suum. Quomodo caput Ecclesiæ Christus est, et hoc jubetur Ecclesiæ ut sequatur caput suum, et ut per vestigia ambulet capitis sui : sic uniuscujusque domus habet caput virum, et tanquam corpus foeminam. Quo caput ducit, illuc debet corpus sequi. Quare ergo vult caput ire, quo non vult ut corpus sequatur? Quare vult ire vir, quo non vult ut uxor sequatur? Hæc jubendo sermo Dei adversarius est. Nolunt enim homines facere quod vult sermo Dei. Et quid dicam, qui adversarius est sermo Dei, quoniam jubet? Timeo ne ego ipse adversarius sim quibusdam, quia hæc loquor. Quid ad me pertinet? Fortem me faciat qui terret ut loquar, ut non timeam querelas hominum. Nam qui nolunt castitatem servare uxoribus suis, (et abundant tales,) nolunt me ista dicere. Sed velint nolint, dicturus sum. Si enim vos non exhortor ut cum adversario concordetis, ego cum illo in lite remanebo. Qui vobis jubet ut faciatis, ipse nobis jubet ut loquamur. Si non faciendo quod jubet ut faciatis, adversarii ejus estis; non dicendo quod jubet ut dicamus, adversarii ejus remanebimus.

IV. Numquid in cæteris, quæ supra dixi, multis immoratus sum? Hoc enim præsumimus de Charitate Ves-

¹ Ephes. v, 23.

tra, quia unum Deum colitis. Hoc præsumimus de fide catholica, quæ in vobis est, quia Filium Dei æqualem creditis Patri: nec in vanum accipitis nomen Domini Dei vestri, ut putetis creaturam esse Filium Dei. Quoniam omnis creatura vanitati subjecta est¹. Sed creditis eum æqualem Patri esse, Deum de Deo, Verbum apud Deum, Verbum Deum, per quod facta sunt omnia, lumen de lumine, coæternum illi qui genuit, unum cum illo qui genuit: et hoc Verbum creditis assumpsisse creaturam, de virgine Maria assumpsisse mortalitatem, et passum fuisse pro nobis; ea legimus, et credimus, ut salvemur. Nec in eo immoratus sum, ut quidquid facitis, pro spe futura faciatis. Novi enim omnium Christianorum mentes de sæculo futuro cogitare. Qui enim non de futuro sæculo cogitat, nec propterea Christianus est, ut id quod in fine Deus promittit, accipiat, nondum Christianus est. Neque in eo immoratus sum, ubi dicit sermo Dei: «Hoc nora patrem tuum, et matrem tuam².» Multi enim honorant parentes, et raro invenimus parentes conquerentes de improbitate filiorum, quamvis non desint: sed tamen quam raro fit, tam breviter monendum fuit. Nec in eo ubi dictum est: «Non occides,» immorari volui: non enim credo esse hic turbam homicidarum. Illud vero malum late serpens plus occupavit, et in eo vehementius irritatur adversarius ille, qui ideo clamat, ut sit aliquando amicus. Querelæ quotidianæ sunt, quanquam ipsæ foeminae jam nec audent conqueri de viris suis. Ita invadens omnia consuetudo pro lege observatur, ut jam et mulieribus forte persuasum sit, licere hoc viris, non licere mulieribus. Solent enim audire adductas mulieres esse ad forum, quæ forte cum servis inventæ sunt: adductum

¹ Rom. viii, 20. — ² Exod. xx, 12.

virum ad forum, quia inventus est cum ancilla sua, nunquam audierunt; cum sit par peccatum. In peccato pari innocentiorum facit videri virum, non divina veritas, sed humana perversitas. Etsi forte hodie acriorem quisquam passus fuerit uxorem suam, et liberius murmurantem, cui jam videbatur quia licebat viro, et audivit in Ecclesia quia non licet viro: si ergo passus fuerit uxorem suam liberius jam, ut dixi, murmurantem, et dicentem sibi, Non licet quod facis; simul audivimus, Christiani sumus, quod a me exigis, redde mihi: fidem tibi debeo, fidem mihi debes, fidem Christo ambo debemus; et si me fallis, non fallis eum cujus sumus, non fallis eum qui nos emit. Hæc atque hujusmodi audiens ille, quæ non solet, dum non vult in se fieri sanus, in me fit insanus, irascitur, maledicit: fortassis etiam dicat, Quomodo factum est ut huc ille veniret (2), aut uxor mea ipso die in Ecclesiam procederet? Et hoc credo quod in cogitatione sua dicat: nam libere erumpere in vocem non audet, nec ante solam uxorem suam. Fortassis enim si eruperit, et hoc dixerit, potest illa respondere, et dicere, Quare maledicis, cui paulo ante acclamabas? Certe conjuges sumus: cum lingua tua discordas, mecum concorditer quomodo vivere poteris? Nos, fratres, pericula vestra intuemur, non voluntates vestras attendimus: nam et medicus si voluntatem ægri attendat, nunquam illum curat. Quod non est faciendum, non fiat: quod prohibet Deus, non fiat. Qui Deo credit, ab ipso audit quod dicimus. Certe melius erat quibusdam nolentibus corrigi, ut vel huc non veniremus, si ista dicturi eramus; vel quia jam venimus, non ea dicemus.

V. Nudiustertiano die memini me dixisse Sanctitati Vestræ, quia si citharœdi essemus, ut hujusmodi aliquid

populariter exhibentes pro studiis nugacitatis vestrae, quae jam quaesumus ut relinquatis, tenuissetis nos, ut daremus vobis diem, et quisque pro modulo suo conferret nobis mercedem. Quare ambulemus delectati vanis canticis nulli rei profuturis, ad tempus dulcibus, in posterum amaris? Talibus etenim turpitudinibus cantionum animi humani illecti enervantur, et decidunt a virtute, defluentes in turpitudinem; et propter ipsas turpitudines postea sentient dolores, et cum magna amaritudine digerunt, quod cum dulcedine temporali biberunt. Melius ergo nos amara vobis cantamus ad tempus, quae postea dulcescant in vobis. Nec mercedem aliquam exigimus, nisi ut faciatis quae dicimus: imo non faciatis, si nos dicimus: si autem omnibus ille dicit, qui neminem timet, et per quem fit in nomine ipsius et in gloria misericordiae ipsius, ut et nos neminem timeamus; omnes audivimus, omnes faciamus, omnes cum nostro adversario concordemus.

VI. Putate me citharædum esse, quid vobis possum amplius canere? Ecce psalterium fero, decem chordas habet: hoc vos paulo ante cantastis, antequam inciperem loqui; chorus meus vos fuistis. Nonne vos paulo ante cantastis, Deus canticum novum cantabo tibi, in psalterio decem chordarum psallam tibi¹? Ipsas decem chordas modo percutio. Quare amara est vox psalterii Dei? Psallam tibi in psalterio decem chordarum. Non vobis hoc canto, quod vos non faciatis. Decalogus enim Legis decem praecepta habet: quae decem praecepta sic sunt distributa, ut tria pertineant ad Deum, septem pertineant ad homines. Tria ad Deum, quae jam dixi: Unus est Deus noster, ei nullam similitudinem debemus facere, et non fornicari post Deum, qui unus est: quia Deus et Christus Filius Dei unum

¹ Psal. CXLIII, 9.

est cum Patre. Et ideo non debet a nobis accipi in vanum, ut putemus eum factum, id est, creaturam aliquam, per quem facta sunt omnia: quia ipse unus Deus, Pater est et Filius et Spiritus sanctus. In Spiritu sancto, hoc est, in dono Dei, requies nobis sempiterna promittitur. Inde modo pignus accepimus. Sic enim dicit Apostolus: « Qui dedit nobis pignus Spiritum¹. » Si pignus accepimus, ut incipiamus in Domino et in Deo nostro tranquilli esse, ut simus in Deo nostro mites, simus in Deo patientes; erimus etiam in illo unde pignus accepimus, in aeternum quieti; quod erit sabbatum sabbatorum, propter ipsam requiem pertinentem ad donum Spiritus sancti. Tertium itaque praeceptum de sabbato, quod diximus, quod carnaliter Judaei celebrant, nos spiritualiter agnoscamus. Nam quia Spiritus sanctus dicitur, propterea septimum diem sanctificavit Deus, quando fecit omnia opera sua, sicut in Genesi scriptum legimus. Non ibi habes nominatam sanctificationem, nisi illo die ubi dicitur, Requievit Deus ab operibus suis. Non enim fatigatus erat Deus, ut diceretur, « Requievit Deus ab operibus suis²; » sed in illo verbo tibi laboranti requiem promisit ut quia fecit omnia bona valde, et sic dicitur, Requievit Deus, intelligas etiam te post bona opera requieturum, et sine fine requieturum. Nam omnia superiora quae dicta sunt, id est, dies superiores habent vesperam: septimus iste dies non habet vesperam³, ubi Deus sanctificavit requiem. Dicitur ibi, Factum est mane, ut inciperet ipse dies. Non dictum est, Factum est ves-

¹ 2 Cor. 1, 22. — ² Gen. 1, 1. — ³ Cod. Cass. n, fol. 118: « Non habet vesperam, nam et in prima die dicitur: Factum est vespere; et in secundo, et in tertio, et in quarto, et in quinto, et in sexto die, dicitur: Factum est vespere. Venitur ad septimum, ubi Deus sanctificavit requiem. Dicit ibi, etc. »

pera, ut finiretur dies : sed dictum est, Factum est mane, ut fieret sine fine dies. Sic incipit ergo requies nostra, quasi mane : sed non finitur, quia in æternum vivemus. Ad hanc spem quidquid facimus si facimus, sabbatum observamus. Ipsa est tertia chorda hujus decalogi ; id est, psalterii decachordi : in tribus enim chordis ad Deum pertinent præcepta.

VII. Si diceretur nobis, Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo et ex tota anima tua et ex tota mente tua¹, et de proximo nostro nihil diceretur, non esset decachordum, sed trichordum. Quia vero addidit Dominus, Et diliges proximum tuum tanquam te ipsum; et contexit dicens, In his duobus præceptis tota Lex pendet et Prophetæ² : tota Lex in duobus præceptis est, in dilectione Dei et dilectione proximi; ad duo itaque præcepta, id est, ad dilectionem Dei et proximi pertinet Decalogus. Ad primum præceptum tres chordæ pertinent, quia Deus est Trinitas. Ad alterum vero præceptum, id est, ad dilectionem proximi, septem cordæ : quomodo vivatur inter homines. Nam ipse numerus septenarius, tanquam septem chordarum, incipit ab honore parentum. « Honora patrem tuum et matrem tuam³. » Ad parentes enim suos homo aperit oculos, et hæc vita ab eorum amicitia sumit exordium. Quisquis autem suis parentibus non defert honorem, quibus parere poterit? « Honora patrem tuum et matrem tuam. » Et dieit Apostolus : « Honora patrem tuum et matrem tuam, quod est mandatum primum⁴. » Quomodo primum, quando quartum est mandatum, nisi quia in septenario numero est primum? Ad dilectionem proximi primum est in altera tabula. Nam ideo duæ tabulæ Legis datæ sunt. Deus enim

¹ Deut. v, 6. — ² Matth. xxii, 37, etc. — ³ Exod. xx, 12. — ⁴ Ephes. vi, 2.

famulo suo Moysi in monte duas tabulas dedit, in quibus duabus tabulis lapideis conscripta erant decem præcepta Legis¹, (quod est psalterium decem chordarum,) tria in una tabula ad Deum pertinentia, septem in altera tabula ad proximum. In altera ergo tabula primum est : « Honora patrem tuum et matrem tuam. » Secundum, « Non mœchaberis. » Tertium, « Non occides. » Quartum, « Non furaberis. » Quintum, « Non falsum testimonium dices. » Sextum, « Non concupisces uxorem proximi tui. » Septimum, « Non concupisces rem proximi tui. » Hæc jungamus illis tribus ad dilectionem Dei pertinentibus, si in psalterio decem chordarum volumus cantare canticum novum.

VIII. Attendat enim Charitas Vestra, ut dicam quod Dominus suggerit. Accepit Legem populus Judeorum istam in decalogo : non observavit. Et quicumque obtemperabant, timore obtemperabant pœnæ, non amore justitiæ : portabant psalterium, non cantabant. Cantanti enim voluptas est, timentis onus est. Ideo vetus homo aut non facit, aut timore facit, non amore sanctitatis, non delectatione castitatis, temperantiæ, charitatis, sed timore. Vetus enim homo est; et vetus homo canticum vetus cantare potest, non novum. Ut autem cantet canticum novum, sit novus homo. Quomodo autem possit esse novus homo, audi, non me, sed Apostolum dicentem : « Exuite vos veterem hominem, et induite novum². » Et ne quis putaret, cum dixit : « Exuite vos veterem hominem et induite novum : » aliquid deponendum esse et aliquid accipiendum, cum de mutando præciperet homine, subjecit et ait : « Quapropter deponentes mendacium, loquimini veritatem³ » Hoc est quod ait : « Exuite veterem hominem, et induite novum : » hoc dixit, Mu-

¹ Exod. xxxi, 18. — ² Ephes. iv, 22, etc. — ³ Ibid. 25.

tate mores. Sæculum diligebatis, Deum diligite : nugatoria iniquitatis, temporales voluptates diligebatis; proximum diligite. Si dilectione facitis, canticum novum cantatis : si timore facitis, facitis tamen; portatis quidem psalterium, sed nondum cantatis : si autem nec hoc facitis, projicitis ipsum psalterium. Melius est vel portare, quam projicere : sed rursus, melius cum voluptate cantare, quam cum onere portare. Nec pervenit ad canticum novum, nisi jam cum voluptate cantans. Nam qui portat cum timore adhuc in vetustate est. Et quid est quod dico, fratres, attendite. Non concordavit cum adversario suo, qui cum timore adhuc facit : timet enim ne veniat Deus, et damnet illum. Nam nondum delectat castitas, nondum illum delectat justitia; sed judicium Dei formidans, a factis temperat : non concupiscentiam ipsam damnans, quæ sævit in eo. Nondum illum delectat quod bonum est : nondum ibi habet suavitatem, ut cantet canticum novum; sed de vetustate poenas timet : nondum concordavit cum adversario.

IX. Tales enim homines plerumque supplantantur tali cogitatione, ut dicant sibi, Si fieri posset, non nobis minaretur Deus, non talia per Prophetas suos diceret, quæ homines deterrere; sed antequam veniret, daret omnibus indulgentiam, ignosceret omnibus, postea veniret, neminem mitteret in gehennas. Jam quia iniquus est, iniquum vult Deum. Vult te Deus facere similem sui, et conaris tu Deum facere similem tui. Placeat tibi ergo Deus qualis est, non qualem illum esse vis. Perversus enim es, et talem vis Deum qualis es, non qualis est. Si autem placeat tibi qualis est, corrigeris, et diriges in eam regulam cor tuum, a qua nunc alienus distortus es. Placeat tibi Deus qualis est, ama qualis est : non te ipse amat qualis es, sed odit te qualis es. Ideo tui miseretur,

quia odit te qualis es, ut faciat te qualis nondum es. Faciat te, dixi, qualis nondum es. Nam illud tibi non promittit, quia faciet te qualis est. Nam eris qualis est, sed ad quemdam modum, id est, imitator Dei velut imago, sed non qualis imago est Filius. Nam etiam imagines in hominibus diversæ sunt. Filius hominis habet imaginem patris sui, et hoc est quod pater ejus, quia homo est sicut pater ejus. In speculo autem imago tua non hoc est quod tu. Aliter est enim imago tua in filio, aliter in speculo : in filio est imago tua secundum æqualitatem substantiæ; in speculo autem quantum longe est a substantia, et tamen est quædam imago tua, quamvis non talis, qualis in filio tuo secundum substantiam. Sic in creatura, non hoc est imago Dei, quod est in Filio qui hoc est quod Pater, id est, Verbum Dei per quod facta sunt omnia. Recipe ergo similitudinem Dei, quam per mala facta amisisti. Sicut enim in nummo imago imperatoris aliter est, aliter in filio : nam imago et imago est; sed aliter impressa est in nummo, aliter in filio, aliter in solido aureo imago imperatoris : sic et tu nummus Dei es, ex hoc melior, quia cum intellectu et cum quadam vita nummus Dei es, ut scias etiam cujus imaginem geras, et ad cujus imaginem factus sis : nam nummus nescit se habere imaginem imperatoris. Ergo ut dicere cœperam, odit te Deus qualis es, sed amat te talem qualem te esse vult : et ideo ille te ut muteris hortatur. Concorda cum illo, et incipe primo bene velle, et odisse te qualis es : hoc sit tibi initium concordæ cum sermone Dei, ut incipias primo tu odisse te qualis es. Cum cœperis et tu odisse te talem qualis es, sicut te talem odit Deus, incipis jam ipsum diligere Deum qualis est.

X. Ægrum attendite. Æger ægrotantem se odit qualis est : inde incipit concordare cum medico. Quia et medi-

cus odit eum qualis est : nam ideo vult sanum esse , quia odit eum febrientem : et est medicus febris persecutor , ut sit hominis liberator. Sic avaritia , sic libido , sic odium , concupiscentia , luxuria , sic nugacitas spectaculorum , febres sunt animæ tuæ , debes illas odisse cum medico : ita concordas cum medico , niteris cum medico , et libenter audis quod jubet medicus , libenter facis quod jubet medicus , et proficiente jam sanitate incipiunt etiam delectare præcepta. Quam onerosus est cibus ægris quando reficiuntur ? et pejorem horam deputant ægri refectionis suæ , quam suæ accessionis ; et tamen cogunt se concordantes cum medico , et quamvis inviti et obluctantes vincunt se ut aliquid accipiant. Quanta aviditate sani majora percepturi sunt , unde ægri minora vix accipiunt ? Sed unde hoc factum est ? Quia oderant febrem suam , et cum medico concordaverunt , et simul persequebantur febrem medicus et ægrotus. Cum ergo et nos talia dicimus , non odimus nisi febres vestras : imo in nobis ipse sermo Dei febres vestras odit , cum quo concordare debetis. Nam nos quid sumus , nisi liberandi vobiscum , sanandi vobiscum ?

XI. Modo non me intueamini , sed sermonem Dei. Nolite irasci medicamento vestro ; non inveni enim aliud qua transirem. Veni ad quintam chordam homo , qui tango psalterium decem chordarum , numquid prætermisurus eram quintam ? Imo assidue percussurus. In illa enim video jacere totum pene genus humanum , in illa video plus laborare. Ipsam percutiendo quid dico ? Nolite mœchari post uxores vestras , quia non vultis ut mœchentur post vos uxores vestræ. Nolite ire vos , quod eas sequi non vultis. Sine causa vos excusare conamini , quando dicitis , Numquid eo ad uxorem alienam ? Ad ancillam meam eo. Vis ut dicat uxor tua tibi , Numquid eo ad virum alienum ?

Ad servum meum eo. Dicitis , Non est uxor aliena , ad quam vado. Numquid vis dicatur tibi , Non est vir alienus , ad quem vado ? Absit ut dicat hoc illa. Melius enim dolet te , quam imitatur te. Illa enim casta et sancta foemina et vere Christiana , quæ dolet fornicantem virum , et non dolet propter carnem , sed dolet propter charitatem ; non ideo non vult ut facias , quia et ipsa non facit , sed quia tibi non expedit. Nam si propterea non facit , ut tu non facias ; si feceris , faciet. Si autem Deo illud debeat , si Christo illud debeat quod tu exigis , et ideo reddat , quia jubet ille ; et si fornicatur vir , castitatem foemina illa Deo exhibet. Christus enim loquitur in cordibus bonarum , foeminarum , loquitur intus ubi non audit vir , quia nec dignus est , si talis est : loquitur ergo ille interius , et dicit , et filiam suam consolatur hujusmodi verbis : De injuriis viri tui torqueris , quid tibi enim fecit ? Dole ; sed ipsum noli imitari , ut male facias , sed ipse te imitetur in bono. Nam in eo quod male facit , noli eum putare caput tuum , sed me Deum tuum. Nam si et in eo quod male facit caput est , et secuturum est corpus caput suum ; eunt ambo per præceptum. Ut autem non sequatur malum caput suum , teneat se ad caput Ecclesiæ Christum : huic debens castitatem suam , huic deferens honorem suum , absens sit vir , præsens sit vir , non peccat illa ; quia nunquam est absens , cui debet ut non peccet.

XII. Hæc ergo fratres mei facite , ut possitis concordare cum adversario. Nec amara sunt quæ dico ; aut si amara sunt , curant. Potio ista si amara est , accipiatur : quia in periculo sunt viscera , amara est , bibatur. Melius est modica amaritudo in faucibus , quam æternum tormentum in visceribus. Mutate ergo vos. Quicumque non faciebatis hoc bonum castitatis , jam facite. Nolite dicere , Non potest fieri. Fœdum est , fratres mei , turpe est , ut vir dicat , non posse fieri , quod facit foemina. Scelus est ,